

اشتغال زن و حدود مانعیت زوج

www.ketab.ir

مؤلفین

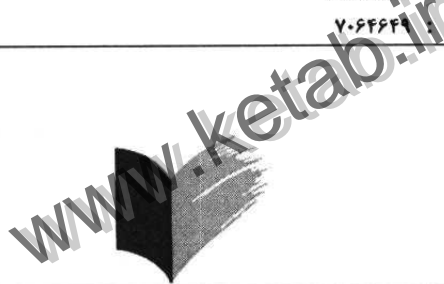
شهلا جهانبازی

کارشناس ارشد مطالعات زنان

دکتر فریبا حاجیعلی

دانشیار دانشگاه الہیات دانشگاه الزہرا (س)

سرشناسه	: جهانبازی، شهلا، ۱۳۶۴-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: اشتغال زن و حدود مانعیت زوج/مولفین شهلا جهانبازی، فریبا حاجیعلی.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۶
شابک	: 978-622-2241-33-9
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۰۵] - ۲۱۶: همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: زنان -- اشتغال (فقه)
موضوع	: زنان شوهردار (فقه) -- ایران
موضوع	: زنان شوهردار -- اشتغال -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Married women -- Employment -- Law and legislation -- Iran
موضوع	: زنان -- اشتغال -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Women -- Employment -- Law and legislation -- Iran
موضوع	: زنان -- اشتغال
موضوع	: Women -- Employment
شناسه افزودن	: حاجیعلی، فریبا، ۱۳۴۲ -
رده‌بندی کنگره	: BP۲۳۰/۱۷۲
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۸۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۰۶۴۶۴۹

انتشارات خرسندی

دفتر مرکزی: خیابان نلسون ماندلا (جردن) - ضلع شمال غربی چهارراه جهان کودک - پلاک ۶۶ - طبقه اول - واحد ۳

تلفن: ۸۸۶۶۵۳۰۷ - ۸۸۶۳۷۶۲

مرکز پخش و توزیع: خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان لبافی نژاد، فرسیده به خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۳، واحد زیرزمین

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ - ۶۶۴۹۰۵۸۴ - ۶۶۴۸۴۸۵۸

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

اشتغال زن و حدود مانعیت زوج

شهلا جهانبازی - دکتر فریبا حاجیعلی

چاپ اول: ۱۳۹۹ تیراز: ۵۰۰ جلد قیمت: ۵۵۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-622-2241-33-9

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۴۱-۳۳-۹

۱۳	مقدمه.....
۱۵	فصل اول - کلیات و معنانشناسی.....
۱۸	• اشتغال.....
۱۹	• زن خانه‌دار.....
۲۰	• کار.....
۲۱	• اشتغال زنان.....
۲۲	• نکاح.....
۲۴	• نشوز.....
۲۴	• ناشز و ناشزه.....
۲۵	فصل دوم - تاریخچه اشتغال زنان در ایران و جهان.....
۲۷	مقدمه.....
۲۷	۱- پیشینه اشتغال زنان در ایران و جغرافیای اسلامی.....
۲۷	۱-۱- پیش از اسلام.....
۲۷	۱-۱-۱- دوران باستان.....
۲۹	۱-۱-۲- ایران باستان.....
۳۱	۱-۱-۳- شبه جزیره عربستان.....
۳۲	۲-۱- پس از اسلام.....
۳۲	۱-۲-۱- صدر اسلام.....
۳۵	۱-۲-۲- از قرن اول تا دوازدهم هجری.....
۳۶	۱-۲-۳- قرن دوازدهم تا چهاردهم هجری.....
۳۹	۱-۲-۴- قرن چهاردهم هجری تا قبل از انقلاب اسلامی.....
۴۳	۱-۲-۵- پس از انقلاب اسلامی.....
۴۴	۳-۱- حق اشتغال زنان در کشورهای خاورمیانه اسلامی.....
۴۴	۱-۳-۱- ایران.....
۴۴	۱-۳-۲- عربستان.....
۴۴	۱-۳-۳- مراکش.....

- ۴۵- پیشینه اشتغال زنان در دنیا با تاکید بر کشورهای غربی.....
- ۴۵-۱-۲- دوره باستان.....
- ۴۵-۱-۱-۲- روم باستان.....
- ۴۶-۲-۱-۲- یونان باستان.....
- ۴۶-۳-۱-۲- اشتغال زن در اروپا پیش از صنعتی شدن.....
- ۴۷-۴-۱-۲- اشتغال زن در اروپا پس از صنعتی شدن.....
- ۴۹-۲-۲- اشتغال زن در غرب در دوران معاصر.....
- ۵۷-۳-۲- حقوق اشتغال زنان در کشورهای غربی.....
- ۵۷-۱-۳-۲- فرانسه.....
- ۵۸-۲-۳-۲- آمریکا.....
- ۵۹-۳-۳-۲- ایتالیا.....
- ۶۱-۴-۳-۲- اسپانیا.....
- ۶۲-۵-۳-۲- آلمان.....
- ۶۳-۶-۳-۲- سوئیس.....
- ۶۵- فصل سوم- مبانی جامعه‌شناسی اشتغال زنان.....
- ۶۷-۱- نظریه‌های جنسیتی.....
- ۶۸-۲- نظریه سقف شیشه‌ای.....
- ۶۸-۳- نظریه فمینیسم.....
- ۷۰-۱-۳- فمینیسم مارکسیستی.....
- ۷۱-۲-۳- فمینیسم سوسیالیست.....
- ۷۳-۳-۳- فمینیسم رادیکال و لیبرال.....
- ۷۴-۴-۳- سرمایه‌داری و فمینیسم.....
- ۷۵-۴- نظریه کارکردگرایی.....
- ۷۶-۵- نظریه‌های تجزیه‌شدن بازار کار.....
- ۷۷-۶- نظریه راهپورت.....
- ۷۷-۷- نظریه فرسایش زودرس.....
- ۷۸-۸- نظریه بارت.....
- ۷۸-۹- نظریه نئوکلاسیک بازار کار.....
- ۷۹-۱۰- نظریات معطوف به نقش جنسیت.....

۸۱	فصل چهارم- مبانی دینی و فقهی اشتغال زنان
۸۳	بخش اول. اشتغال زنان از دیدگاه قرآن
۸۷	بخش دوم. اشتغال زنان از دیدگاه سنت و احادیث
۸۹	۱- تعلیم و تربیت
۸۹	۲- نوحه سرایی
۹۰	۳- ریسندگی و بافندگی
۹۰	۴- آشپزی
۹۱	۵- عطر فروشی
۹۱	۶- پرستاری
۹۱	۱- آرایشگری
۹۲	۲- پزشکی و جراحی
۹۲	۳- مامایی
۹۳	۴- شیردهی و نگهداری از کودکان
۹۳	بخش سوم. اشتغال زنان از دیدگاه فقهای دینی
۹۴	۱- موافقان اشتغال زن
۹۴	۲- مخالفان اشتغال زن
۹۵	۳- بررسی کلی نظرات موافق و مخالف اشتغال زن
۹۵	الف- فقهای شیعه
۹۶	ب- فقهای سنت
۱۰۲	ج- نظرات فقهای شیعه معاصر
۱۰۶	الف) خروج از منزل با اذن شوهر
۱۰۷	ب) قضاوت و خدمت در ارتش
۱۰۸	ج) شرایط عمومی حضور زن در جامعه
۱۰۹	د) کارهای سخت و زیان آور
۱۰۹	هـ) کار شبانه
۱۱۱	فصل پنجم- مبانی حقوقی و قانونی اشتغال زن
۱۱۳	بخش اول. قوانین و حقوق داخلی ایران در زمینه اشتغال زنان
۱۱۳	۱. قانون اساسی
۱۱۶	۲. قانون مدنی
۱۱۷	۳. قانون کار
۱۱۸	۴. قانون تأمین اجتماعی

۵. قوانین داخلی دیگر..... ۱۱۹
- بخش دوم. قوانین و حقوق بین‌المللی در زمینه اشتغال زنان..... ۱۲۱
- ۱- کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان..... ۱۲۲
- تاریخچه تنظیم کنوانسیون..... ۱۲۲
- مفاد کنوانسیون..... ۱۲۴
- ۲- مقاله نامه کار اجباری..... ۱۲۶
- ۳- اعلامیه جهانی حقوق بشر..... ۱۲۷
- ۴- اعلامیه تهران..... ۱۲۸
- ۵- اعلامیه اسلامی حقوق بشر..... ۱۲۹

- فصل ششم- آراء و نظرات فقهی و حقوقی در مورد ممانعت زوج از اشتغال زوجه..... ۱۳۱
- بخش اول. محدودیت‌های مرتبط با اشتغال زوجه..... ۱۳۳
- (۱) محدودیت‌های عمومی..... ۱۳۳
- (۲) محدودیت‌های ناشی از جنسیت..... ۱۳۴
- ۲-۱) ممنوعیت قضاوت..... ۱۳۴
- ۲-۱-۱) ادله مخالفان قضاوت زنان..... ۱۳۶
- الف- آیات..... ۱۳۶
- ب- روایات..... ۱۴۰
- ۲-۲) ممنوعیت اشتغال در نیروهای مسلح..... ۱۴۱
- (۳) محدودیت‌های ناشی از زوجیت..... ۱۴۲
- بخش دوم. مواد قانونی (از حیث فقهی و حقوقی) حدود اختیارات زوج..... ۱۴۲
- ۱- ماده ۱۱۰۵ قانون مدنی..... ۱۴۲
- ۲- ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی..... ۱۴۳
- ۳- ماده ۱۸ قانون حمایت خانواده..... ۱۴۳

- فصل هفتم- تحلیل فقهی و حقوقی بحث ممانعت زوج از اشتغال زوجه..... ۱۴۵
- ۱- بررسی ماده ۱۱۰۵ ق.م..... ۱۴۷
- ۱-۱- بررسی فقهی ماده ۱۱۰۵ ق.م. و ماده ۱۱۱۷ ق.م..... ۱۴۷
- ۱-۲- بررسی حقوقی ماده ۱۱۰۵ ق.م..... ۱۵۳
- ۲- بررسی ماده ۱۱۱۷ ق.م..... ۱۵۵
- ۲-۱- عدم مخالفت زوج با اشتغال زوجه..... ۱۵۵

۱۵۵	۲-۲- مخالفت زوج با شغل زوجه
۱۵۷	۳- بررسی ماده ۱۸ ق. ح. خ
۱۵۷	۳-۱- تحلیل حقوقی ماده ۱۸ قانون حمایت خانواده
۱۵۷	لزوم تایید دادگاه
۱۵۸	حق زوجه در مخالفت با شغل همسر
۱۵۸	عدم اختلال در معیشت
۱۶۰	۱- بررسی تطبیقی و تجزیه و تحلیل هر سه ماده ۱۱۱۷ ق. م.، ۱۱۰۵ ق. م. و ۱۸ ق. ح. خ در ارتباط با یکدیگر
۱۶۷	۲- "مصالح خانوادگی" و "حیثیات زوجین": تشخیص این موارد با چه کسی است؟
۱۷۰	۳- شرط اشتغال زوجه در ضمن عقد نکاح و سایر عقود
۱۷۲	۶-۱- اشتغال و انواع شرط
۱۷۲	۶-۱-۱- اشتغال و شرط ضمن عقد
۱۷۳	۶-۱-۲- اشتغال و شرط بنایی
۱۷۴	۶-۱-۳- اشتغال و شرط ابتدایی
۱۷۶	۶-۲- شرط اشتغال زوجه در آراء فقهای معاصر
۱۸۱	فصل هشتم- آسیب شناسی بحث ممانعت زوج از اشتغال زوجه
۱۸۳	مقدمه
۱۸۳	بخش اول- آثار حقوقی و قانونی ممانعت زوج از اشتغال زوجه
۱۸۴	۱- ابطال تعهدات زوجه
۱۸۸	۲- لزوم جبران خسارت کارفرما یا ثالث
۱۹۲	۳- لزوم جبران خسارت زوجه
۱۹۴	بخش دوم- اثرات اجتماعی و اقتصادی ممانعت زوج از اشتغال زوجه
۱۹۴	۱. اثرات ممانعت از اشتغال زنان بر بنیان‌های خانواده
۱۹۶	۲. اثرات ممانعت از اشتغال زنان بر بنیان‌های اجتماعی
۱۹۷	۳. اثرات اقتصادی ممانعت از اشتغال زنان
۱۹۹	بخش سوم- اثرات روان شناختی ممانعت زوج از اشتغال زوجه
۲۰۵	منابع و مآخذ
۲۰۵	الف- فارسی و عربی
۲۱۶	ب- انگلیسی

مقدمه

با توجه به اینکه نیمی از جمعیت هر جامعه ای را زنان تشکیل می دهند، نمی توان به زوایای مختلف نیازهای آنان بی تفاوت بود. یکی از نیازهای زنان استقلال شخصی است که حتی در نظام خانواده نیز آن را جستجو می کند. از نمادهای استقلال، مسائل اقتصادی و اشتغال است. در کنار این اشتغال، نیازها و خواسته های دیگر آن نیز برطرف می شوند. از دیدگاه دینی زنان از کارهایی که انجام می دهند بهره می برند (همانند مردان) حال باید تعیین کرد که منظور از این کار چیست؟ حدود و ثغور این اشتغال و محدودیت های آن چیست؟ در نتیجه باید به این سوال جواب داد که اولاً: تعریف از استقلال و اشتغال زن چیست؟ ثانیاً: حدود و ممانعت و دخالت مرد در این زمینه تا چه حد است و به چه صورت می تواند با اشتغال زوجه مخالفت نماید. ولی مطابق همین ماده (۱۱۱۷ قانون مدنی) حق مرد در این ممانعت مطلق نیست و شرایط خاصی دارد. با توجه به این مطلق نبودن باید حدود اختیارات زوج در این امر مشخص و تبیین شود. یکی از مهمترین قوانین اشتغال زنان در قانون مدنی ماده ۱۱۱۷^۱ است که طبق این قانون زوج می تواند مخالف اشتغال همسرش، با توجه به جایگاه شأن و حیثیت خانوادگی زوجین باشد. این کتاب به بررسی این مسئله و تعیین حدود آن و بیان مشکلات موجود از دیدگاه فقهی حقوقی و اجتماعی و راهکارهای حل معضلات فعلی می پردازد.

این کتاب در ۸ فصل آماده شده است. در فصل اول به کلیات موضوع پرداخته می شود که شامل مقدمه و معناشناسی واژگان می باشد. فصل دوم به تاریخچه اشتغال زنان در ایران و جهان

۱- "شوهر می تواند زن خود را از حرفه و یا صنعتی که منافعی مصالح خانوادگی یا حیثیات زوجین باشد منع کند".

می‌پردازد. در این فصل تا آنجایی که از عهده نویسنده بر آمده است تاریخچه کاملی از کار و اشتغال زنان در بستر زمان و مکان ارائه شده است تا خواننده با پیشینه کامل به فصول بعدی مراجعه کند. در فصل سوم مبانی نظری جامعه‌شناسی در زمینه اشتغال زنان ارائه می‌شود و نحله‌های مختلف جامعه‌شناسی در این زمینه بررسی می‌گردد. فصل چهارم به مبانی فقهی و دینی در زمینه اشتغال زنان می‌پردازد. در فصل پنجم مبانی حقوقی و قانونی در زمینه اشتغال زنان مورد بررسی قرار گرفته و تمام زوایای قوانین داخلی و بین‌المللی دیده شده است. در فصول ۶ و ۷ آراء و نظرات فقهی و حقوقی در مورد ممانعت زوج از اشتغال زوجه و تحلیل این آراء مورد بررسی قرار گرفته و تحلیل‌های دقیقی انجام گرفته است. نهایتاً در فصل هشتم به آسیب‌شناسی عدم اشتغال زنان به واسطه ممانعت زوج پرداخته می‌شود و از وجوه مختلف بررسی می‌گردد.